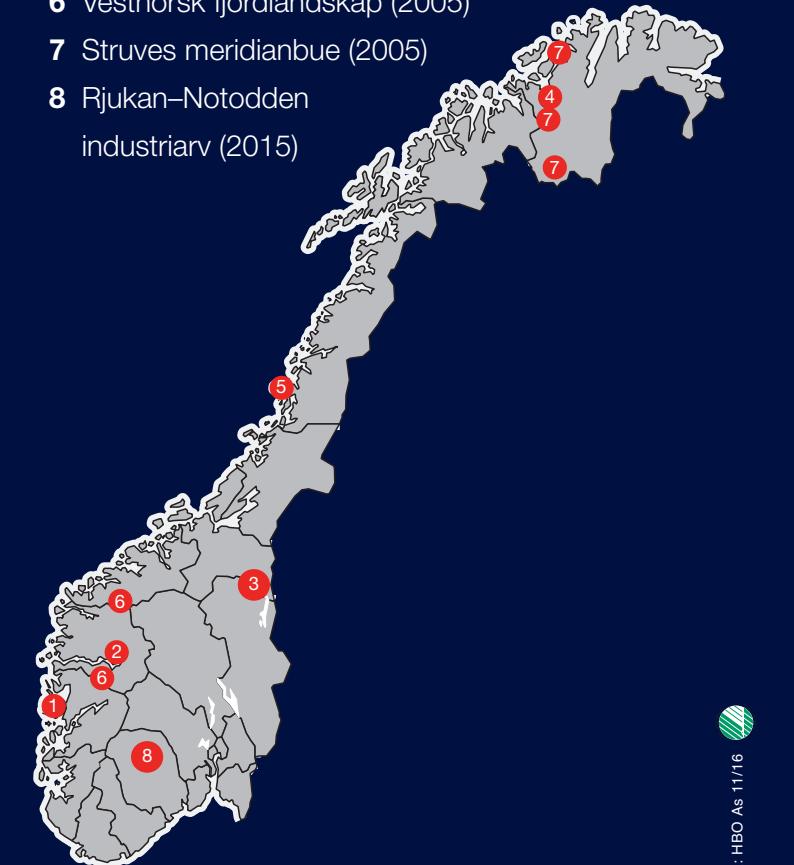

NORGES VERDENSARVSTEDER

- 1 Bryggen i Bergen (1979)
- 2 Urnes stavkirke (1979)
- 3 Røros bergstad (1980) og Circumferensen (2010)
- 4 Bergkunsten i Alta (1985)
- 5 Vegaøyane (2004)
- 6 Vestnorsk fjordlandskap (2005)
- 7 Struves meridianbue (2005)
- 8 Rjukan–Notodden industriarv (2015)

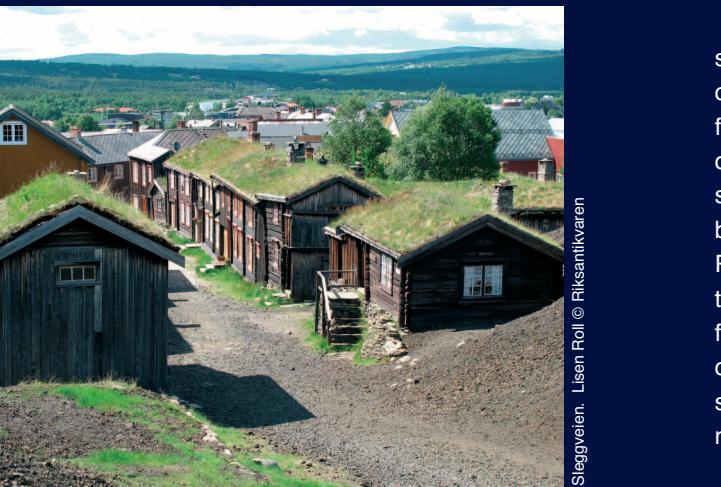

Dronningensgt. 13
Postboks 8196 Dep. 0034 Oslo
Tlf: 22 94 04 00 - Fax: 22 94 04 04
<http://www.ra.no>

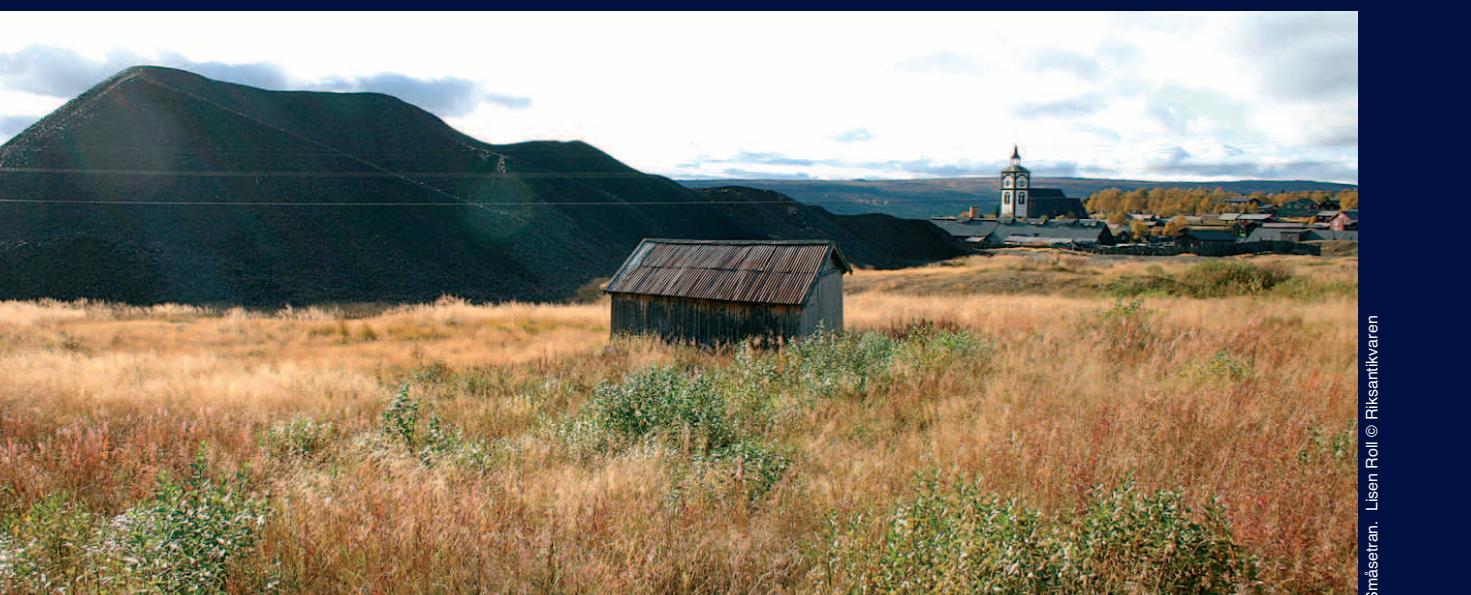
Design/lay-out: Grimshei Grafiske, Lørenskog · Trykk: HBO As 11/16

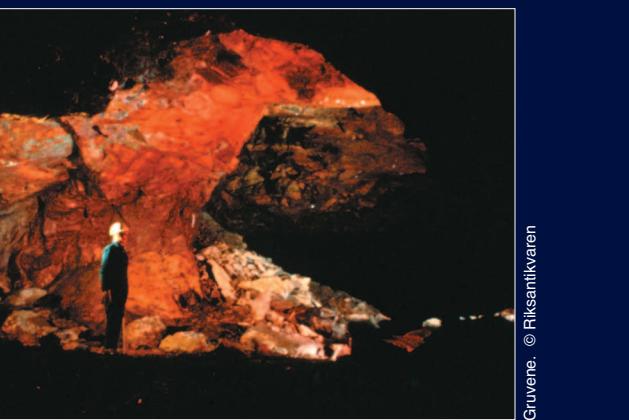
Kirkgata. © Trond Taugbøl

Sleggveien. Lisen Roll © Riksantikvaren

Småsetra. Lisen Roll © Riksantikvaren

Gruvene. © Riksantikvaren

RØROS bergstad og Circumferensen

Asgar Spangre Brekke © Riksantikvaren

Røros bergstad ble i 1980 innskrevet på
UNESCOs verdensarvliste og utvidet i 2010 med
Circumferensen rundt byen

UNESCO

Unesco er FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (United Nation's Educational, Scientific and Cultural Organization). Unescos mål er å bidra til fred og trygghet gjennom internasjonalt samarbeid på disse områdene. Organisasjonene ble opprettet i 1945, og Norge ble medlem i 1946.

❖ UNESCOs konvensjon for vern av verdens kultur- og naturarv

Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv ble vedtatt i 1972, etter at kulturminner og naturområder i økende grad hadde blitt utsatt for press i form av krig, naturkatastrofer, forurensing, turisme eller ganske enkelt forfall.

Konvensjonen oppfordrer alle land til å fremme vern av kultur- og naturarv på lokal eller nasjonal betydning. Konvensjonens fremste mål er å identifisere kultur- og naturarv av universell verdi. Behovet for et felles løft, både menneskelig og økonomisk, ble synlig gjennom den internasjonale redningsaksjonen av kulturminner i Egypt og Nubia, da Aswan-dammen skulle bygges tidlig på 1960-tallet. Seksti land deltok, deriblant Norge.

Kultur- og naturarven kan omfatte monumenter, bygninger – enkeltvis eller i grupper, kulturlandskap eller naturområder. Den kan være naturskapt, eller skapt av mennesker og natur i fellesskap. Den kan være et byggverk som representerer et viktig historisk utviklingstrinn, eller et naturfenomen av eksepsjonell eller vitenskapelig betydning.

Norge ratifiserte konvensjonen 12.mai 1977 og fikk de to første stedene inn på verdsarvlisten allerede i 1979 – Bryggen i Bergen og Urnes stavkirke.

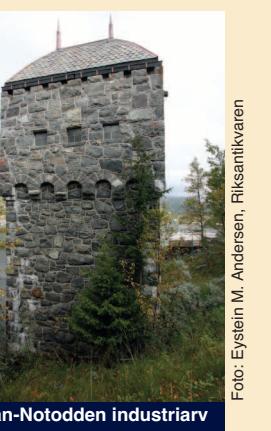
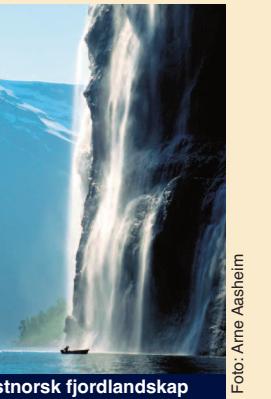
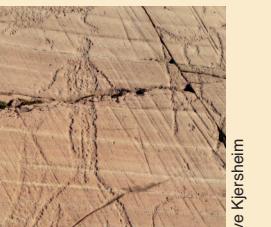
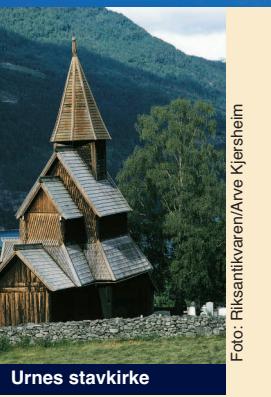
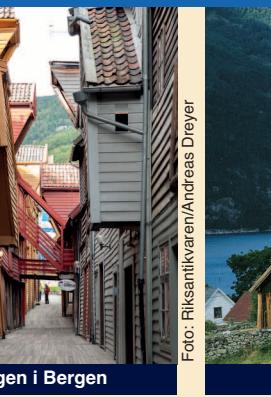
Norge i Verdensarvkomiteen

I 2003 vart Norge valgt inn i Verdensarvkomiteen som har til oppgave å ta stilling til nye områder og objekter på verdensarvlisten. En hovedutfordring er å arbeide for en mer balansert verdensarvliste, både geografisk og tematisk. Etter mer enn 50 år viser listen fremdeles ikke at de mindre utviklede landene også har en stor del av verdens kultur- og naturarv. Derfor er det viktig å arbeide for at land med få eller ingen verdensarvesteder på listen, får nominert nye steder. I tillegg er naturområder betydelig underrepresentert, og Norge vil derfor prioritere å få inn flere slike.

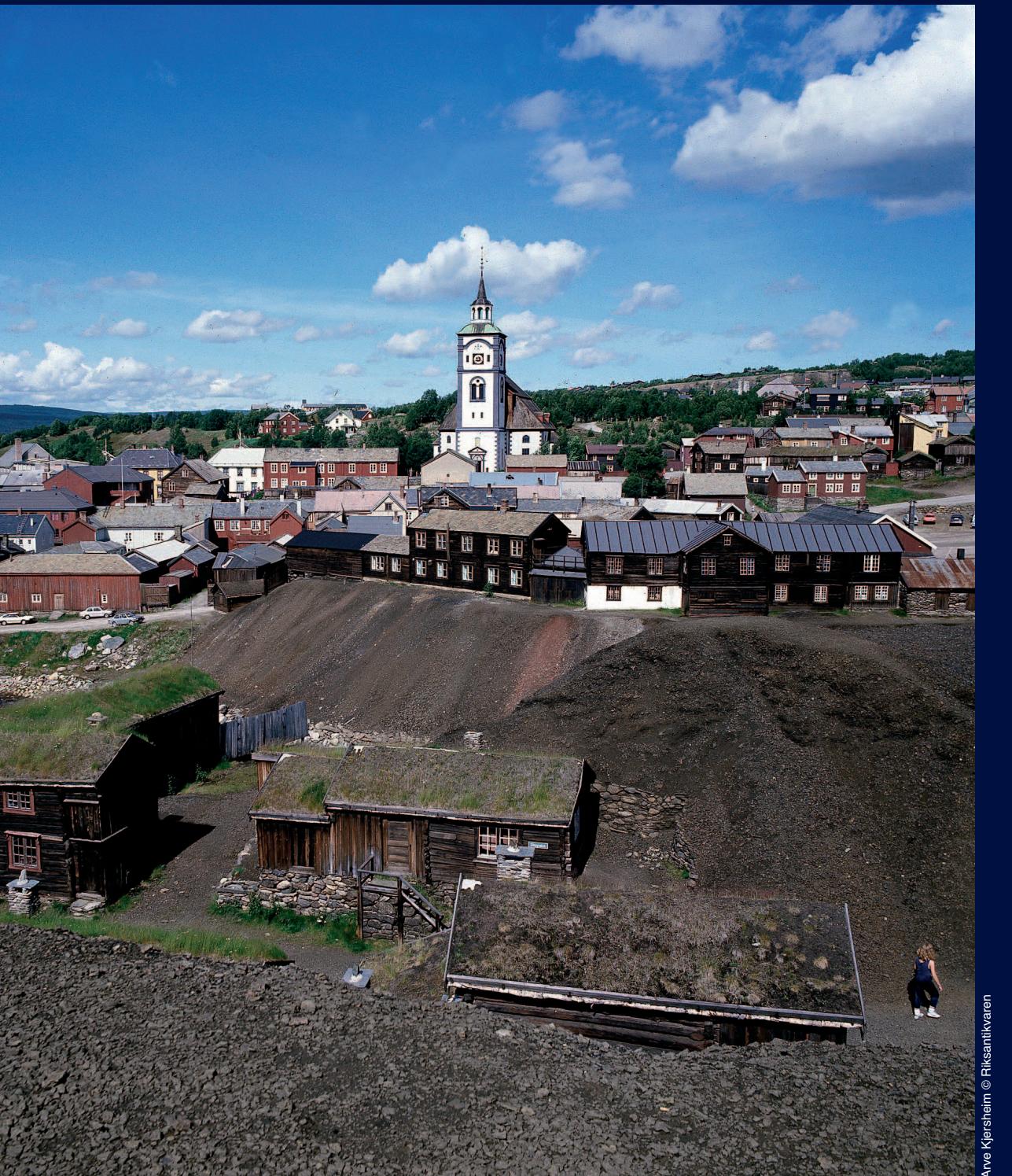
Å bli nominert som verdensarvområde, gir ikke noen form for nytt vern, men er en ekstra anerkjennelse og status.

Les på UNESCOs website: www.unesco.org om den globale verdensarven.

Les på Riksantikvarenes website: www.riksantikvaren.no om den nasjonale verdensarven.

RØROS BERGSTAD OG CIRCUMFERENSEN

I 1644 ble det funnet kobbermalm i Rørosfjella. Allerede to år etter var Røros Kobberverk etablert og kong Christian IV ga verket privilegier til å utnytte alle naturressurser innenfor en Circumferens (omkrets) på fire gamle norske mil, i dag 45,2 kilometer. Privilegieområdet hadde sitt sentrum i den første drivverdige gruva på Storwartz. Smeltehytta ble bygget ved fossen i Hitterelva, og her ble Røros bergstad anlagt.

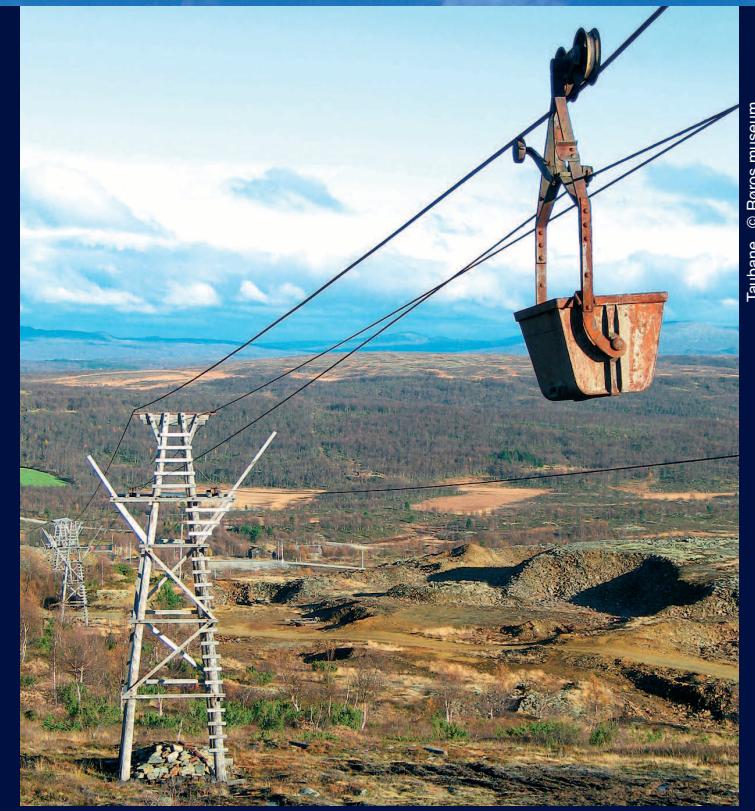
Det strømmet folk til Røros for å arbeide på koperverket. Det var ikke mulig å skaffe jordbruksprodukter fra de omkringliggende bygdene, og det var derfor nødvendig å ha jordbruk som attåtnæring, både for arbeidere og funksjonærer. Kompakte gårdsanlegg med folk og fe rundt et tun er innpasset i en byplan og tilpasset det karrige fjellterrenget med ekstreme klimatiske betingelsjer.

Bergverks- og bondebyen på høgfjellet har bevart mye av sitt opprinnelige preg - med hus og gårder fra 1700- og 1800-tallet. Gatemønsteret og gårdsrommene i sentrum er fremdeles slik de ble formet på 1600-tallet. Røros har ikke brent siden svenskene satte fyr på stedet i 1678 og 1679. Helheten og de enkelte delene bygger på både kontinentale ideer og gammel norsk byggeskikk. Oppbyggingen av gårdene, med hus for folk og fe rundt et firkantet tun, er en videreføring av byggeskikken på landsbygda.

I 250 år var Røros Kopperverk et av Norges viktigste bergverk. I årene fra 1644 til 1977, produserte verket over 100.000 tonn kobber og 525.000 tonn svovelkis.

Landskapet og naturen rundt Røros ble fullstendig endret som følge av bergverksdriften. Ikke bare er det enorme slagghauger som vitner om aktiviteter under jorda, men all skog i et stort område rundt ble i løpet av 25 år hugget for å skaffe brensel til smelteovnene. I tillegg er Røros en av verdens kaldeste byer, med kulderekord på minus 50,4 grader Celsius. Oppvarming av boliger har også gjort at skogen ble nærmest utryddet i tillegg til at det ble konstruert demninger og tømmerrenner og bygget veier i stort omfang rundt byen. Det var også seterdrift i tilknytning til byen for å sikre for og beite til dyrene som holdt hus inne i selve bykjernen om vinteren.

Røros bergstad ble innskrevet på Verdensarvlisten i 1980. Det har i ettertid vist seg at området som da ble innskrevet var for snevert. Viktige kulturminner som forklarer hvorfor Røros bergstad ble anlagt på dette ujestimilde stedet, og hvordan byen fungerte, var ikke tatt med. Etter at Røros bergstad hadde vært verdensarv i 30 år, vedtok Verdensarvkomiteen i 2010 en utvidelse av området og endret navnet til **Røros bergstad og Circumferensen**.

Taubane. © Røros museum

Smeltehytta i Røros. © Ole Jørgen Kjelmark